Finansklagenemnda Bank

Avgjørelse FinKN 2025-921

17.9.2025

MORROW BANK ASA

Utlån

Kredittavtale — identitetstyveri — ansvarsbegrensning — ansvar.

Den 4.10.23 ble det tatt opp et lån på kr 205 000 i klagers navn, angivelig av hennes daværende ektefelle, som benyttet hennes Bank-ID. Klager ble oppmerksom på misligholdet i april 2024, politianmeldte saken og reklamerte til foretaket i august 2024. Foretaket avslo reklamasjonen 17.1.25. Klager anfører at hun ikke er ansvarlig for kredittavtalen, da hun ikke samtykket til låneopptak. Foretaket på sin side hevder at klager er ansvarlig og har handlet i strid med vilkårene for Bank-ID. Hun er dermed ansvarlig for hele lånet i henhold til finansavtaleloven §§ 3-19 og 3-20 fjerde ledd. Klager fikk delvis medhold. Avgjørelsen ble avgitt under dissens.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 200 000

Saksfremstilling

Saken gjelder ansvar for kredittavtale. Den 4.10.23 ble det tatt opp et lån på kr 205 000 fra det som angivelig skal ha vært klager. Klager hevder imidlertid at det ikke var hun selv som inngikk kredittavtalen, men at avtalen ble inngått av klagers tidligere ektefelle, som benyttet hennes Bank-ID.

I lånesøknaden har søkeren oppgitt kontaktinformasjonen til klagerens daværende ektefelle.

Ifølge klager ble hun selv kjent med lånet i april 2024, da hun mottok en SMS med informasjon om mislighold av lånet. Klager reklamerte til foretaket i august 2024. Foretaket avslo imidlertid klagen den 17.1.25 under henvisning til uforsiktig håndtering av Bank-ID. Fra korrespondansen mellom klager og foretaket har det kommet frem at klager ga sin tidligere ektefelle tilgang til hennes Bank-ID, slik at han kunne foreta «dagligdagse» banktjenester:

> Det kan bekreftes at [klager] i perioder har latt sin ektemann ha tilgang til hennes personlige BankID. Årsaken til det er sammensatt, men det handlet i hovedsak om et ønske om at han tok seg av betaling av løpende regninger m.v. Det kan på ingen måte settes likhetstegn mellom dette, og det faktum at [ektemannen] urettmessig har tatt opp kreditt i sin daværende kones navn.

Klager har innfridd kravet med forbehold om at det bestrides og klaget saken inn til Finansklagenemnda.

Klageren har i det vesentlige anført at hun ikke er ansvarlig for kredittavtalen, da hun er blitt utsatt for identitetstyveri av sin daværende ektefelle. At hun ga ektefellen tilgang til sine personlige BankID-opplysninger for å utføre daglige banktjenester, innebærer ikke et direkte

eller indirekte samtykke til at han kunne ta opp lånet i hennes navn. Videre har eksmannen hindret foretaket i komme i kontakt med klager ved å oppgi sin egen kontaktinformasjon. Klager hadde et stabilt forhold med eksmannen fra 2001, og det forelå derfor ikke en risiko for at han ville kunne misbruke hennes BankID. Hun har ikke opptrådt forsettlig i strid med sine plikter etter § 3-19, og er følgelig ikke ansvarlig, jf. § 3-20. Videre har foretaket organisert sin virksomhet på en slik måte at det foreligger en risiko for tap, da foretaket ikke foretok tilstrekkelige kontrolltiltak for å forsikre seg om at det var klager som tok opp lånet. Foretaket er derfor nærmest til å bære risikoen for tapet.

Foretaket har i det vesentlige anført at klageren er ansvarlig ettersom hun har gitt sin daværende ektefelle fri tilgang til sin BankID. Hun har handlet i strid med pkt. 4.1 i Avtale om BankID og er derfor ansvarlig i henhold til avtalens pkt. 6.1. Hun har derfor forsettlig handlet i strid med finansavtaleloven § 3-19 og er ansvarlig for hele beløpet, jf. finansavtaleloven § 3-20 fjerde ledd. Låneavtale ble kun godkjent fordi den ble godkjent og signert med klagers personlige BankID, ikke basert på kontaktinformasjonen som var registrert i søknaden. Frivillig deling av BankID til sin tidligere ektefelle innebærer en stor risiko for misbruk, noe som underbygges i LH-2024-26329.

Finansklagenemnda Banks begrunnelse

Nemnda har i denne saken delt seg i et flertall og et mindretall.

Finansklagenemnda Banks flertall, Kristin Normann og Knut Bjerve bemerker:

Flertallet tar først stilling til om klager er ansvarlig for etablering av låneavtalen som ble inngått i hennes navn. Dersom avtalen ble inngått av klagers daværende ektefelle, er spørsmålet om klager likevel kan holdes ansvarlig for lånet, jf. finansavtaleloven § 3-20.

Klager gjør gjeldende at avtalen ble inngått uten hennes samtykke, og at hun derfor ikke er bundet av denne. Det er ikke bestridt at klagers BankID ble benyttet ved avtaleinngåelsen.

I finansavtaleloven § 3-6 tredje ledd heter det:

> Hvis den som har rett til å bruke en elektronisk signatur som kan benyttes til å inngå avtale om finansiell tjeneste, nekter for å ha samtykket til en avtaleinngåelse elektronisk, er bruken av elektroniske signaturfremstillingsdata, jf. §§ 3-16 til 3-21, ikke i seg selv tilstrekkelig til å bevise at avtaleinngåelsen var gjort med samtykke av rettighetshaveren, eller at rettighetshaveren har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine plikter etter § 3-19. Tjenesteyteren, herunder eventuelt kvalifisert tilbyder av tillitstjenester, skal legge frem dokumentasjon for å kunne bevise at det foreligger svikaktig opptreden, forsett eller grov uaktsomhet fra rettighetshaverens side.

Utover at BankID er benyttet, foreligger det ikke ytterligere forhold som tilsier at låneavtalen er inngått av klager. Klager har opplyst at avtalen ble inngått av hennes daværende ektefelle. At ektefellens kontaktinformasjon er oppgitt i lånesøknaden, underbygger dette.

Flertallet er på denne bakgrunn kommet til at det ikke kan bevises med kvalifisert sannsynlighetsovervekt at klager har samtykket eller medvirket til inngåelse av låneavtalen. Klager er derfor ikke bundet av denne.

Foretaket er i utgangspunktet ansvarlig for tap som er oppstått som følge av misbruk av elektronisk signatur. Spørsmålet er imidlertid om klager har opptrådt erstatningsbetingende som følge av hennes håndtering av BankID slik at hun kan holdes ansvarlig for lånet, jf.

finansavtaleloven § 3-20 fjerde ledd.

Ifølge finansavtaleloven § 3-20 fjerde ledd kan rettighetshaveren bli ansvarlig for hele tapet foretaket er påført «dersom rettighetshaveren har misligholdt en eller flere av sine plikter etter § 3-19 første og annet ledd forsettlig slik at rettighetshaveren måtte forstå at misligholdet kunne innebære en nærliggende fare for at de elektroniske signaturfremstillingsdataene kunne bli misbrukt».

Det følger av bestemmelsen at det for det første må påvises at klager utleverte opplysningen med visshet om at det brudd på hennes forpliktelser overfor foretaket. For det andre kreves det at hun «måtte forstå» faren for at betalingsinstrumentet kunne bli misbrukt. Foretaket har bevisbyrden, og det kreves kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at vilkårene er oppfylt, jf. finansavtaleloven § 3-7 fjerde ledd.

I finansavtaleloven § 3-19 første ledd fremgår det at innehaveren av elektronisk signatur, som blant annet omfatter BankID, skal bruke disse «i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk». I BankID-avtalen pkt. 9, som omhandler vern om passord og andre sikkerhetsprosedyrer, heter det:

> PersonBankID er personlig og skal ikke overdras eller på annen måte overlates til eller brukes av andre enn Kunden. Passord og andre sikkerhetsprosedyrer må ikke røpes for noen, heller ikke overfor politiet, Banken eller husstandsmedlemmer. Kunden skal forøvrig følge Bankens sikkerhetsveiledning.

Det er opplyst for nemnda at klager hadde gitt sin tidligere ektefelle tilgang til sin BankID slik at han kunne foreta «dagligdagse» banktjenester som betaling av regninger. Det er også opplyst at klager er kjent med at BankID ikke skal oppgis til andre, herunder familiemedlemmer. Hun har dermed bevisst handlet i strid med sine plikter etter finansavtaleloven § 3-19 første og andre ledd.

Spørsmålet er videre om klager «måtte forstå at misligholdet kunne innebære en nærliggende fare for at de elektroniske signaturfremstillingsdataene kunne bli misbrukt», jf. finansavtaleloven § 3-20 fjerde ledd. Det kreves som nevnt kvalifisert sannsynlighetsovervekt, og foretaket har bevisbyrden, jf. finansavtaleloven § 3-7 fjerde ledd.

Klager har bevisst gitt ektefellen tilgang sin BankID, og saken skiller seg derfor fra andre svindeltilfeller, slik som HR-2022-1752-A, der rettighetshaveren ble lurt til å og fra seg sine BankID opplysninger.

Flertallet tillegger det avgjørende vekt at klager av praktiske årsaker har valgt å opptre i strid med sine forpliktelser overfor foretaket. Pliktbruddet var dermed bevisst. Klager har vist til at hun hadde bodd sammen med eksmannen siden 2001 og hadde et stabilt familieliv. Til dette bemerker flertallet at det uansett er påregnelig at den som overlater BankID opplysninger til andre – selv innad i familien – medfører at tilliten misbrukes. Etter flertallets oppfatning er vilkåret om at klager «måtte forstå at misligholdet kunne innebære en nærliggende fare for at de elektroniske signaturfremstillingsdataene kunne bli misbrukt», oppfylt i denne saken. Rettstekniske hensyn støtter denne tolkningen. Om nemnda skal henvises i hver enkelt sak til å foreta en konkret vurdering av om kontohaveren hadde tilstrekkelig grunnlag for å ha tillit til en ektefelle eller et annet familiemedlem, slik at han eller hun ansvarsfritt å kunne gis tilgang til kontohavers BankID, vil innebære risiko for at lignende tilfeller vil bli behandlet forskjellig.

Flertallet konkluderer med at klager er ansvarlig for bankens tap, men er kommet til at foretaket selv må bære en andel av tapet, jf. skadeserstatningsloven § 5-1. Det er støtte for en slik deling i HR-2020-2021-A avsnitt 58–59 og 106. Foretaket har valgt å innrette virksomheten slik at det ikke er nødvendig med personlig fremmøte eller annen kontakt utover den elektroniske identifiseringen for å oppta lån som innebærer en risiko for misbruk. Kundens konto kontrolleres av foretaket mot KAR-registeret (bankenes felles Konto- og AdresseringsRegister i Bits AS), men dette er et utilstrekkelig tiltak når misbrukeren har fått kundens BankID. Foretaket fikk i forbindelse med låneopptaket en annen persons kontaktinformasjon og kunne som en sikkerhetsforanstaltning ha ringt opp klager på det telefonnummeret hun er registrert på. Det oppgitte telefonnummeret tilhørte ektemannen. Tapet kunne dermed med enkle kontrollrutiner ha vært unngått, og flertallet er kommet til at foretaket selv må bære 50 % av tapet.

Nemndas mindretall, Kristoffer Sørlie, bemerker:

Mindretallet er i likhet med flertallet av den oppfatning at det ikke kan bevises med kvalifisert sannsynlighetsovervekt at klager har samtykket eller medvirket til inngåelse av låneavtalen, og at klager derfor ikke er bundet av denne.

Mindretallet er videre enig med flertallet i at klager var klar over at hun ikke skulle dele sine sikkerhetsopplysninger med andre, og at hun i den forstand har handlet i strid med sine plikter etter finansavtaleloven § 3-19 første og andre ledd.

Mindretallet er derimot ikke enig med flertallet i at klager i denne saken «måtte forstå at misligholdet kunne innebære en nærliggende fare for at de elektroniske signaturfremstillingsdataene kunne bli misbrukt», jf. finansavtaleloven § 3-20 fjerde ledd. Vilkåret i § 3-20 fjerde ledd er likelydende som tilsvarende formulering i finansavtaleloven § 4-30 fjerde ledd om ansvar og egenandeler ved ikke godkjente betalingstransaksjoner.

At det må foreligge «en nærliggende fare» for misbruk, viser at det må foretas en konkret påregnelighetsvurdering. Det må foreligge «kvalifisert sannsynlighetsovervekt» for at klager måtte forstå at det forelå en nærliggende fare ved å gi ektemannen tilgang til sikkerhetsopplysningene, jf. finansavtaleloven § 3-6 fjerde ledd. Justiskomiteen har i sin innstilling lagt til grunn at skyldkravet skal praktiseres slik at «forsett foreligger når skadevolderen holder det for mest sannsynlig («måtte forstå») at den aktuelle skaden vil inntreffe som et resultat av skadelidtes handling». Jf. Innst. 104 L (2020-2021) s. 22. Det er lagt til grunn av Kjørven m.fl. i Jussens Venner vol. 59, s. 55-102 – Ansvar og egenandeler ved ikke godkjente betalingstransaksjoner etter finansavtaleloven – på s. 86, at «formuleringen «aktuelle skaden» trekker i retning av at kundens forsett må dekke den konkrete faren for at tap ville oppstå, og ikke den generelle faren for tap som alltid er til stede ved misbruk av et betalingsinstrument», jf. også Kjørven, Høgberg og Woxholth (2021) s. 364.

I denne saken er det opplyst at «klager ... og eksmannen hadde bodd sammen siden 2001 og hadde et stabilt familieliv». Slike konkrete omstendigheter er helt sentrale å ta i betraktning ved den konkrete påregnelighetsvurderingen lovbestemmelsen gir anvisning på. Formålet med å gi den tidligere ektemannen tilgang til bankID var som nevnt av flertallet at han kunne hjelpe klager med «dagligdagse» banktjenester som betaling av regninger.

Slik saken er opplyst for nemnda, foreligger det ingen opplysninger som tilsier at det forelå en særskilt nærliggende fare, altså utover den generelle faren, for at klagers tidligere ektemann ville gå utover sine fullmakter, og benytte tilgangen til å oppta et forbrukslån. Mindretallet legger til grunn at det ikke forelå konkrete omstendigheter som innebar en nærliggende fare for at den tidligere ektemannen ville misbruke den grunnleggende tilliten som normalt eksisterer i et godt fungerende og stabilt ekteskapsforhold.

Det fremgår for øvrig av innstillingen fra justiskomiteen at «eldre personer og personer som ikke kan språket godt, og som har behov for hjelp av andre til å betale regninger, også [vil] være dekket av egenandelen på 12.000 kroner istedenfor å måtte være ansvarlig for hele tapet som en eventuell svindel forårsaker», jf. Innst. 104 L (2020-2021) s. 22. Mindretallet legger til grunn at komiteen her beskriver situasjoner hvor personer som av ulike grunner har behov for hjelp/bistand med å betale regninger, bevisst gir nærstående tilgang til sine sikkerhetsopplysninger/BankID. Dette er typetilfeller som ligger nært opptil situasjonen vi står overfor i denne saken.

Mindretallet har etter dette kommet til at klager ikke er tale om et forsettlig mislighold fra klagers side, jf. finansavtaleloven § 3-20 fjerde ledd, men at hun «grovt uaktsomt» har unnlatt å oppfylle sine plikter etter § 3-19 første og annet ledd og dermed er ansvarlig for å dekke en egenandel på kr 12 000, jf. § 3-20 tredje ledd.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Banks konklusjon

Klager gis delvis medhold.

Ved behandlingen deltok Kristin Normann (leder), Knut Bjerve (bransjerepresentant) og Kristoffer Sørlie (forbrukerrepresentant).